

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

18.12.2023. Nr. 1-5/328

**Skrīveru novada pašvaldības aģentūras
"Sociālās aprūpes centrs "Ziedugravas""
direktorei D.Bebrei - Kondrātei
sacziedugravas@sacziedugravas.lv**

Informācijai:
**Latvijas Republikas
Labklājības ministram U.Augulim
lm@lm.gov.lv**

**Aizkraukles novada pašvaldībai
dome@aizkraukle.lv**

Par cilvēktiesību nodrošināšanu Skrīveru novada pašvaldības aģentūrā "Sociālās aprūpes centrs "Ziedugravas""

Viena no tiesībsarga funkcijām ir veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību.¹ Tādēļ tiesībsargs jau vairākus gadus par vienu no prioritātēm savā darbībā ir izvirzījis personu ar īpašām vajadzībām tiesību aizsardzību ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Tiesībsarga biroja Prevencijas daļas juridiskā padomniece Z.Rūsiņa, Prevencijas daļas vecākā juriste S.Garsvāne un Tiesībsarga biroja pieaicinātā eksperte - sertificēta psihiatre L.Jorena 2022. gada 13. decembrī, bez iepriekšēja brīdinājuma apmeklēja Skrīveru novada pašvaldības aģentūru "Sociālās aprūpes centrs "Ziedugravas"", Skrīveru novadā (turpmāk - Centrs).

¹ [Tiesībsarga likuma](#) 11. panta 1. punkts.

[1] Vizītes dienā Tiesībsarga biroja pārstāvji tikās ar Centra administrācijas pārstāvjiem, kā arī intervēja atsevišķus iemītniekus, lai noskaidrotu viņu viedokli par Centrā sniegtajiem ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem.

Vizītes mērķis bija iepazīties ar cilvēktiesību nodrošināšanas aspektiem Centrā, kā arī noskaidrot jautājumus par iemītnieku tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību, sniegto sociālo pakalpojumu, vispārējiem sadzīves apstākļiem institūcijā, kā arī ārstniecisko pakalpojumu pieejamību un to nodrošināšanas kvalitāti.

[2] Vizītes laikā Tiesībsarga biroja pārstāvji sniedza Centra administrācijai vairākus ieteikumus un rekomendācijas ar mērķi pilnveidot konstatētos trūkumus, kas negatīvi ietekmēja iemītniekiem sniegtā sociālā pakalpojuma kvalitāti (piemēram, par vispārējo sadzīves apstākļu uzlabošanas nepieciešamību, iemītniekiem sniegto personīgās higiēnas pasākumu savlaicīgu nodrošināšanu, par individuālu nodarbību un brīvā laika pavadīšanas iespēju pilnveidošanu iemītniekiem, iemītnieku privātās dzīves neaizskaramību un arī cieņpilnu attieksmi pret visiem Centra iemītniekiem, u.tml.), sniedzot ieteikumus kvalitatīvāka pakalpojuma sniegšanā, ievērojot iemītnieku vislabākās intereses.

[3] Saskaņā ar Tiesībsarga biroja rīcībā esošu informāciju, 2023. gada 12. un 13. februārī Labklājības ministrijas speciālisti veica pārbaudi Centrā par sniegtā sociālā pakalpojuma atbilstību Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma un Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” prasībām un konstatēja virkni neatbilstību. Minētās pārbaudes rezultātā, Centra administrācijai ir sniegti 14 ieteikumi nodrošinātā sociālā pakalpojuma uzlabošanai.

Nemot vērā, ka Tiesībsarga biroja pārstāvju vizīte notika 2022. gada 13. decembrī, bet Labklājības ministrijas speciālistu vizīte notika 2023. gada 12. un 13. februārī, iespējams, uz doto brīdi Centra administrācija jau ir veikusi virkni uzlabojumu Centra darbībā un daļa no rekomendācijām, kuras būs norādītas zemāk, jau ir izpildītas. Līdz ar to aicinu Centra administrāciju informēt tiesībsargu par visām līdz šim veiktajām darbībām, kas notikušas pēc Tiesībsarga biroja pārstāvju un Labklājības ministrijas speciālistu vizītēm.

[4] Zemāk ir apkopotas Tiesībsarga biroja pārstāvju vizītes laikā sniegtās mutiskās rekomendācijas un arī pamatojums to izpildes nepieciešamībai, lai ikvienam Centra iemītniekam būtu nodrošināts tāds pakalpojuma klāsts, kas atbilst gan Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajiem principiem, gan arī starptautisko cilvēktiesību standartiem un prasībām.

1. Vispārīga informācija par Centru

Centrs ir Aizkraukles novada domes izveidota un tās pārraudzībā esoša pašvaldības iestāde, kas nodrošina:

- ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus personām, kurām ir objektīvas grūtības aprūpēt sevi vecuma vai funkcionālo traucējumu dēļ;
- īslaicīgas sociālās aprūpes pakalpojumus personām darbspējīgā vecumā, kuras nonākušas krīzes situācijā, vai atveseļošanās periodā pēc smagām slimībām un traumām.

Prioritāri pakalpojumus nodrošina personām, kuru dzīvesvieta deklarēta Aizkraukles novada pašvaldības administratīvajā teritorijā.

Centram ir vairākās ēkās - korpusi, kuri ir izmitināti iemītnieki, kā arī ir izvietotas administratīvās un saimnieciskās telpas.

Pozitīvi vērtējams, ka Centram ir sava plaša pieguļoša teritorija, kas ir pielāgota iemītnieku ikdienas brīvā laika pavadīšanai un pastaigām svaigā gaisā.

Centrā iemītniekiem ir paredzētas 130 vietas un vizītes dienā 2022. gada 13. decembrī, Centrā sociālo pakalpojumu saņēma 127 iemītnieki.

2. Vispārējie sadzīves apstākļi un higiēnas normu ievērošana Centrā

[2.1] Izvērtējot iemītnieku vispārējos sadzīves apstākļus Centrā kopumā, tika secināts, ka iemītnieku istabas, koplietošanas telpas un arī sanitārās telpas (labierīcību, dušas un vannas telpas), vizuāli izskatās nepievilcīgas un ir vērtējamās kā paredzētajam pakalpojumam neatbilstošas, jo ir būtiski nolietojušās. Turklāt tās kopumā nav iekārtotas, ņemot vērā senioru un personu ar funkcionālajiem traucējumiem individuālās vajadzības un drošību.

Akcentējams, ka ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās darbs būtu organizējams tā, lai tās vidi tuvinātu ģimeniskai videi². Turklāt institūcijas vadītāja kompetencē ir pieņemt lēmumus par iestādes darba attīstību vai optimizāciju un attiecīgām izmaiņām, lai sniegtu iemītnieku vajadzībām atbilstošāku pakalpojumu. Tas ietver arī lēmumus par iemītnieku istabu un atpūtas zonu noformēšanu, iemītnieku nodrošināšanu ar individualizētu apģērbu, tiesībām glabāt personīgās mantas, kas nepārprotami palielina iemītnieku drošības sajūtu un autonomiju.

Ņemot vērā minēto un saskaņā ar Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 10.2. apakšpunktā noteikto, var secināt, ka vairākas Centra telpas un vide tomēr nav piemērotas sociālā pakalpojuma sniegšanai: telpas nav piemērotas un aprīkotas atbilstoši to lietošanas mērķim, ievērojot iemītnieku vecumu un funkcionālo stāvokli.

Akcentējams, ka Eiropas Komiteja spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai ir norādījusi, ka ļoti slikti dzīves apstākļi ilgstošas sociālās aprūpes institūcijās paši par sevi var tikt vērtējami kā necilvēcīga un pazemojoša izturēšanās pret iemītniekiem.³

Vizītes laikā novērotie sadzīves apstākļi Centrā kopumā (izņemot Centra 11. korpusu) ir vērtējami kā ļoti slikti un cilvēka cieņai neatbilstoši.

[2.2] Apskatot Centra iemītnieku istabas, tika secināts, ka atsevišķas iemītnieku istabas izskatījās mājīgas, individualizētas un ģimenes videi pietuvinātas. Savukārt lielākā daļa iemītnieku istabu izskatījās bezpersoniskas, īpaši tās, kur dzīvo guļošanas personas un personas ar kustību traucējumiem, jo tajās bija tikai gultas un naktsskapīši. Šādas iemītnieku istabas neizskatās vizuāli pievilcīgas, personalizētas un mājīgas un līdzinās slimnīcas palātām, nevis dzīvojamām istabām, kuras kalpo par pastāvīgu mājvietu institūcijas iemītniekiem.

[2.3] Vizītes laikā Tiesībsarga biroja pārstāvji centās noskaidrot, kādā veidā Centra iemītniekiem ir nodrošinātas iespējas saņemt un izmantot nepieciešamos tehniskos palīgīdzekļus.

---

² [Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma](#) 4. panta 6. punktā noteiktais princips

³ [Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai \(CPT\) 2020. gada 21. decembra Datu apkopojums “Personas, kurām atņemta brīvība sociālās aprūpes iestādēs”](#) 6. punkts

Sarunas laikā ar Centra fizioterapeiti kļuva skaidrs, ka Centrā uz to brīdi nav bijis apkopots to iemītnieku skaits, kuri saņem, vai arī kuriem būtu jāsaņem tehniskie palīgīdzekļi. Tiesībsarga biroja pārstāvjiem Centra fizioterapeite nevarēja uzradīt nevienu dokumentu, kas apliecinātu, ka Centrs nodrošina saviem iemītniekiem iespēju saņemt sev nepieciešamos un arī individuāli pielāgotus tehniskos palīgīdzekļus.

Ņemot vērā, ka Centrā pakalpojumu saņem arī personas ar funkcionālajiem traucējumiem, Centra administrācijai būtu jānodrošina, lai tiktu nozīmēts atbildīgais darbinieks, kurš savlaicīgi risinātu tos jautājumus, kuri ir saistīti ar iemītnieku nodrošināšanu ar viņu vecumam un objektīvajam veselības stāvoklim nepieciešamajiem tehniskajiem palīgīdzekļiem.

Norādāms, ka Centra administrācijas pienākums ir arī nodrošināt savlaicīgu un regulāru apskati visiem iemītniekiem izsniegtajiem tehniskajiem palīgīdzekļiem un savlaicīgi konstatēt, vai laika gaitā tie nav palikuši nedroši ikdienas lietošanai (piemēram, vai ratiņkrēsliem netrūkst kāju balstu, vai nav bojāti roku balsti u.tml.), lai savlaicīgi risinātu jautājumus par to maiņu vai remontu.

[2.4] Ņemot vērā vizītes laikā konstatēto, Tiesībsarga biroja pārstāvji bija snieguši mutiskas rekomendācijas:

1. **Centra administrācijai sadarbībā ar Aizkraukles novada pašvaldību** nodrošināt remontu visās iemītnieku istabās, koplietošanas un sanitārajās telpās, kurās sadzīves apstākļi ir vērtējami kā ļoti slikti un cilvēku cieņai neatbilstoši.
2. **Centra administrācijai** nodrošināt iemītniekiem nepieciešamo atbalstu savu dzīvojamo istabu individualizēšanai, tādējādi iekārtotu tās mājīgi, maksimāli tuvinot ģimeniskai videi.
3. **Centra administrācijai** nodrošināt normatīvajos aktos noteiktās prasības attiecībā uz institūcijas iemītniekiem nepieciešamajiem tehniskajiem palīgīdzekļiem un to drošumu.

3. Iemītnieku privātuma nodrošināšana Centrā

[3.1] Vizītes laikā tika konstatēts, ka dažādos Centra korpusos iemītnieki pārsvarā ir izvietoti divvietīgajās, trīsvietīgajās un četrvietīgajās istabās. Atsevišķi iemītnieki ir izvietoti arī vienvietīgajās istabās. Tomēr ļoti negatīvi vērtējams, ka Centrā vairākās iemītnieku istabās (īpaši - trīsvietīgajās un četrvietīgajās) nav nodrošinātas tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

Atsevišķās istabās iemītnieku gultas atrodas tuvumā viena otrai un situācijās, kad Centra darbinieki veic ikdienas iemītnieku higiēnas aprūpi, klientu privātums nav nodrošināts. Piemēram, 2. korpusā Demences nodaļā un 3. korpusā, kur iemītnieki bija izvietoti pārsvarā trīsvietīgajās un četrvietīgajās istabās un tajās bija guļošanas personas un arī personas ar kustību traucējumiem, kurām ir nepieciešama diennakts aprūpe. Tādejādi faktiski abos šajos korpusos izvietoti iemītnieki atrodas savās istabās visu diennakti un ir spiesti visu laiku pavadīt guļot blakus citiem istabas iemītniekiem un arī novērot, kā Centra darbinieki nodrošina ikdienas higiēnas aprūpi blakus guļošajiem iemītniekiem.

Apmeklējot klientu istabas, tika secināts, ka Centra 2. korpusa Demences nodaļā iemītnieku istabās sēdpodi ir novietoti istabās bez jebkādiem norobežojošiem aizslietņiem. Attiecīgi, Centra iemītniekiem sēdpods ir jāizmanto pie atvērtām istabas durvīm, turklāt citu istabas kaimiņu klātbūtnē. Šādas situācijas ir ne tikai cilvēka cieņu aizskarošas, bet arī no higiēnas viedokļa nav pieņemamas, īpaši, ja sēdpods pēc tam nekavējoties netiek iztīrīts, kā tas tika konstatēts istabā Nr. 2.

Vizītes laikā tika arī secināts, ka inkontinences līdzekļi iemītniekiem ar funkcionāliem traucējumiem tiek mainīti bez jebkādu norobežojošu aizslietņu izmantošanas, kā rezultātā visus personīgās higiēnas procesus ikdienā novēro visi pārējie istabas kaimiņi.

Vēršam Jūsu uzmanību, ka šāda Centrā esošā prakse nav uzskatāma par cilvēku cienīgu un starptautiskajiem standartiem atbilstošu un tā ir jāmaina.

Nemot vērā, ka Centra 2. korpusa Demences nodaļā un arī 3. korpusā iemītnieki ir īpaši aprūpējamas personas, secināms, ka Centrā nav nodrošinātas iemītnieku tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

No cilvēktiesību viedokļa raugoties, visās situācijās, kad Centra iemītniekiem, kuri sava objektīvā veselības stāvokļa dēļ ir guļoši un īpaši aprūpējami, netiek nodrošināta privātās

dzīves neaizskaramība, var tikt vērtētas arī kā pazemojoša izturēšanās pret personām ar īpašām vajadzībām.

Līdz ar to ļoti būtiski ir nodrošināt iemītnieku privātās dzīves neaizskaramības principa ievērošanu saskaņā ar normatīvajā regulējumā un vispārējos cilvēktiesību standartos noteiktajām prasībām.

Akcentējams, ka Eiropas Komiteja spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai ir norādījusi, ka ilgstošas sociālās aprūpes institūcijām jānodrošina mājīga, individualizēta vide, kas sniedz zināmu privātumu. Katram iemītniekam jābūt personiskai, slēdzamai telpai, kurā glabāt savas personiskās mantas un arī iespējai apģērbties un noģērbties, mazgāties, iet dušā un vannoties apstākļos, kuros tiek respektēts viņu privātums. Turklāt, īpaša uzmanība jāpievērš vecāka gadagājuma iemītnieku un/vai iemītnieku ar fizisko spēju traucējumiem īpašajām vajadzībām. Iemītnieki arī ir jāmudina padarīt savas telpas personiskākas.⁴

[3.2] Ņemot vērā vizītes laikā konstatēto, Tiesībsarga biroja pārstāvji bija snieguši mutiskas rekomendācijas:

1. **Centra administrācijai** nodrošināt iemītnieku privātās dzīves neaizskaramības principa ievērošanu saskaņā ar normatīvajā regulējumā un vispārējos cilvēktiesību standartos noteiktajām prasībām.
2. **Centra administrācijai** visās Centra iemītnieku istabās, kur ir izvietotas personas ar funkcionālajiem traucējumiem un gulošas personas, nodrošināt norobežojošus aizslietņus, kurus izmantotu iemītnieku privātuma nodrošināšanai ikdienas higiēnas aprūpes laikā.

4. Cieņpilnas attieksmes pret iemītniekiem nodrošināšana Centrā

[4.1] Attiecībā uz iemītnieku personīgās higiēnas jautājumiem vizītes dienā tika konstatēts, ka saskaņā ar Centra darbinieku veiktajiem ierakstiem par iemītnieku aprūpes nodrošināšanu 2022. gadā, personīgās higiēnas pasākumi (iemītnieku mazgāšana, roku un

---

⁴ [Eiropas Komitejas spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai \(CPT\) 2020. gada 21. decembra Datu apkopojums "Personas, kurām atņemta brīvība sociālās aprūpes iestādēs"](#) 10. punkts

kāju nagu aprūpe, gultas veļas maiņa, personīgās veļas maiņa) ir nodrošināti vidēji divas līdz trīs reizes mēnesī.

Piemēram, izvērtējot ierakstus vairāku iemītnieku aprūpes procesa nodrošināšanas lapās par atsevišķiem mēnešiem bija redzams, ka viena iemītnieka mazgāšana, roku un kāju nagu aprūpe, gultas veļas maiņa un personīgās veļas maiņa ir notikusi 10.01.2022. un 20.01.2022., cita iemītnieka mazgāšana, roku un kāju nagu aprūpe, gultas veļas maiņa un personīgās veļas maiņa ir notikusi 13.04.2022. un 24.04.2022., vēl viena iemītnieka mazgāšana, roku un kāju nagu aprūpe, gultas veļas maiņa un personīgās veļas maiņa ir notikusi 11.05.2022. un 23.05.2022., vēl viena iemītnieka mazgāšana, roku un kāju nagu aprūpe, gultas veļas maiņa un personīgās veļas maiņa ir notikusi 13.06.2022. un 15.06.2022., kas ir pretrunā ar Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktu kārtību⁵ (ne retāk, kā reizi 10 dienās siltā ūdenī nomazgāt visu ķermeni).

Kaut gan atsevišķu iemītnieku aprūpes procesa nodrošināšanas lapās par atsevišķiem mēnešiem bija redzams, ka mazgāšana, roku un kāju nagu aprūpe, gultas veļas maiņa un personīgās veļas maiņa ir notikusi vidēji trīs reizes mēnesī (aptuveni vienu reizi 10 dienās), arī šāda situācija nevar tikt vērtēta kā iemītnieku personīgās higiēnas veikšana atbilstoši katra iemītnieka individuālajām vajadzībām un no cilvēktiesību viedokļa ir vērtējama kā necienīga izturēšanās pret institūcijas iemītniekiem.

Norādāms, ka arī attiecībā uz iemītnieku gultas veļas maiņu tika secināts, ka tā notiek vienlaikus ar iemītniekiem veiktajiem personīgās higiēnas pasākumiem (mazgāšanu), kas arī ir pretrunā ar Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteikto kārtību⁶ (ne retāk, kā vienu reizi septiņās dienās guļošām personām un ne retāk kā reizi 10 dienās pārejām personām).

Tādējādi, Centrā esošā prakse, kad darbinieku trūkuma dēļ iemītniekiem tiek piedāvāts veikt personīgās higiēnas pasākumus (mazgāšanu un nagu griešanu) vidēji divas līdz trīs reizes mēnesī nav uzskatāma par atbilstošu viņu individuālajām vajadzībām, ņemot vērā Latvijā esošās klimatiskās izmaiņas (piemēram, karstas vasaras laikā klientu personīgās higiēnas pasākumi nešaubīgi būtu jānodrošina ne vien regulāri, bet katru dienu).

---

⁵ [Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumu Nr. 431 "Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām"](#)
14.¹ punkts

⁶ Turpat, 8.1. punkts

[4.2] Ņemot vērā vizītes laikā konstatēto, Tiesībsarga biroja pārstāvji bija snieguši mutisku rekomendāciju:

1. **Centra administrācijai** organizēt visu iemītnieku personīgās higiēnas pasākumu nodrošināšanu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktai kārtībai, kā arī ņemot vērā klientu individuālās vajadzības un valstī esošās klimatiskās izmaiņas (piemēram, karstas vasaras laikā iemītnieku personīgās higiēnas pasākumi nešaubīgi būtu jānodrošina katru dienu).

5. Iemītnieku līdzdalība nodarbībās un brīvā laika pavadīšanas iespējas Centrā

[5.1] Vizītes dienā Tiesībsarga biroja pārstāvji nav guvuši pārliecību, ka ikvienam Centra iemītniekam ikdienā ir nodrošinātas Latvijas Republikas normatīvajos aktos paredzētās nodarbības un arī brīvā laika pavadīšana⁷, jo uzturoties Centrā nav manītas iemītniekiem nodrošinātās individuālās nodarbības un brīvā laika pavadīšanas aktivitātes, kas atbilstu viņu individuālajām vajadzībām.

Centra telpās iemītniekiem bija pieejamas dažādas grāmatas, tomēr nav ticis manīts jebkāds aprīkojums brīvā laika pavadīšanai. Vizītes laikā tika novērots, ka Centra iemītnieki lielāko daļu sava laika pavada bezmērķīgi, atrodoties savās istabās, ko nevar uzskatīt par saturīgu brīvā laika pavadīšanu personām, kuras ilgtermiņā saņem institucionālos pakalpojumus.

Norādāms, ka vizītes dienā tikai Centrā 11. korpusā pie informācijas stenda bija atrodama aktuālā informācija par iemītniekiem piedāvātu aktivitāšu plānu sākot ar 2022. gada 1. oktobri. Izvērtējot minēto plānu Tiesībsarga biroja pārstāvji secināja, ka Centra iemītniekiem:

- pirmdienās no plkst. 11.00 līdz 12.00 ir piedāvātas nodarbības "Vingrojam kopā" (fizioterapeita pavadībā 1. stāva foajē);
- otrdienās no plkst. 11.00 līdz 12.00 ir piedāvātas nodarbības "Krāso. Zīmē. Līmē." (nodarbību telpā) un no plkst. 15.00 līdz 16.00 ir piedāvāta spēļu pēcpusdiena (dambrete un domino) (2. stāva foajē);

⁷ [Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”](#) 54. punkts un 57. punkts

- trešdienās no plkst. 11.00 līdz 12.00 ir piedāvātas nodarbības “Vingrojam kopā” (fizioterapeita pavadībā 1. stāva foajē) un no plkst. 15.00 līdz 16.00 ir piedāvāta spēļu pēcpusdiena (dambrete un domino) (2. stāva foajē);
- ceturtdienās no plkst. 15.00 līdz 16.00 ir piedāvātas nodarbības “Asināsim prātu” (nodarbību telpā);
- piektdienās no plkst. 15.00 līdz 16.30 ir piedāvātas kino pēcpusdienas (1. stāva foajē).

Papildus minētajām aktivitātēm, Centra iemītniekiem vienu reizi mēnesī ir piedāvāta dalība dievkalpojumā, vienu reizi mēnesī aktivitāte “Atver sirdi gaismai”, vienu reizi mēnesī iemītnieku dzimšanas dienu un vārda dienu svinības un divas reizes mēnesī ir piedāvāta nodarbība “Dziedātprieks”.

Akcentējams, ka ikvienam Centra iemītniekam ir būtiski nodrošināt ne tikai mērķtiecīgi organizētas nodarbības (veicinot klientu sadzīves iemaņu saglabāšanu un attīstīšanu), bet arī sniegt nepieciešamo atbalstu brīvā laika jēgpilnai pavadīšanai, jo citādi pastāv objektīvi riski netiešā veidā veicināt iemītnieku pasivitāti, kuras rezultātā var iestāties klientu apātisms, kas ilgtermiņā varētu pasliktināt arī psihiskās veselības stāvokli.

Tādējādi organizējot gan kopīgas radošās nodarbības iemītniekiem gan arī individuālās nodarbības ir būtiski tās plānot atbilstoši viņu individuālajām vajadzībām un sociālās rehabilitācijas plānos noteiktajiem mērķiem. Turklāt, Centrā piedāvātajām nodarbībām un aktivitātēm nevajadzētu būt vienveidīgām, bet gan iemītnieku vecumposmam, interesēm un individuālajām vajadzībām atbilstošām un vērstām uz katra iemītnieka veselības stāvokli, individuālajām spējām un interesēm.

[5.2] Vizītes laikā tika novērots, ka pastaigās svaigā gaisā devās tikai daži no Centra 127 iemītniekiem, kas liecina par viņu pasivitāti un nevēlēšanos iet ārā un arī par Centra darbinieku nepietiekamu atbalstu ikdienas pastaigu nodrošināšanā.

Tādējādi vizītes dienā Tiesībsarga biroja pārstāvji neguva pārliecību, ka visiem Centra iemītniekiem ir nodrošinātas regulāras pastaigas svaigā gaisā, jo bija acīmredzami, ka Centrā trūkst aprūpes personāla, kas varētu sniegt nepieciešamo atbalstu, vedot iemītniekus ikdienas pastaigās. Īpaši minētais būtu attiecināms uz iemītniekiem, kuri ir izvietoti 1.

korpusa Demences nodaļas un Centra 3. korpusa istabās un sava veselības stāvokļa dēļ nespēj doties pastaigās svaigā gaisā patstāvīgi, bez darbinieku atbalsta.

Vienlaikus arī netika novērots, ka iemītnieku ikdienas mobilitāte tiktu mērķtiecīgi veicināta no Centra darbinieku puses.

[5.3] Ņemot vērā vizītes laikā konstatēto, Tiesībsarga biroja pārstāvji bija snieguši mutiskas rekomendācijas:

1. **Centra administrācijai** nodrošināt Centra iemītniekiem regulāras nodarbības, ņemot vērā viņu individuālo spēju izvērtējumu un plānoto mērķu sasniegšanu, iespēju robežās paplašinot šobrīd piedāvāto nodarbību un pulciņu klāstu.
2. **Centra administrācijai** nodrošināt Centra iemītniekiem regulāras saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējas un aktivitātes, lai nepieļautu viņu esošo dzīves iemaņu samazināšanos un zudumu.
3. **Centra administrācijai** nodrošināt visiem iemītniekiem regulāras pastaigas svaigā gaisā, papildus motivējot arī viņu dalību institūcijā notiekošajās aktivitātēs.
4. **Centra administrācijai** veikt mērķtiecīgas darbības, lai veicinātu visu Centra iemītnieku aktivitāti un interesi iesaistīties individuālajās nodarbībās, brīvā laika aktivitātēs un organizētajos pasākumos.

6. Darbinieku skaits un kvalifikācija

[6.1] Saskaņā ar Centra administrācijas sniegto informāciju Tiesībsarga biroja pārstāvjiem Centrā vizītes laikā bija nodarbināti 55,25 darbinieki, no kuriem: Centra administrācijā - 6 darbinieki, saimniecības nodaļā - 4 darbinieki, pārtikas nodaļā - 4 darbinieki, aprūpes un medicīnas nodaļā - 17 darbinieki. Vizītes laikā Centrā strādāja ārstniecības personāls: ģimenes ārsts - 0,25, ārsta palīgs - 1. Savukārt, ar 2023. gada 1. februāri tika plānots, ka darbu uzsāks medicīnas māsa un fizioterapeits. Nakts laikā aprūpes nodaļā strādā 4 darbinieki, bet saimniecības nodaļā - 1 darbinieks.

Ņemot vērā, ka daļa no Centrā esošo iemītnieku ir personas ar demenci, guļošanas personas un arī personas ar kustību traucējumiem, kurām ikdienā ir nepieciešama pastāvīga uzraudzība un atbalsts no personāla puses, Tiesībsarga biroja pārstāvju ieskatā esošais

darbinieku skaits (18,25 aprūpes un medicīnas darbinieki uz 127 klientiem) nav pietiekošs un arī atbilstošs normatīvajos aktos paredzētajam sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma apjomam, lai sniegtu ikvienam Centra iemītniekam tieši viņa individuālajām vajadzībām nepieciešamo pakalpojumu (piemēram: savlaicīgu iemītnieku personīgās higiēnas pasākumu nodrošināšanu, ikdienas nodarbību un saturīga brīvā laika pavadīšanas nodrošināšanu, regulāru pastaigu svaigā gaisā nodrošināšanu u.tml.).

Jautājumā par darbinieku skaitu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās norādāms, ka nepieciešamo darbinieku skaitu nosaka katras institūcijas vadītājs vai arī augstāka institūcija, pamatojoties uz sociālo pakalpojumu sniedzēja institūcijas vadītāja iesniegtajiem priekšlikumiem. Vienlaikus, uz institūcijas vadītāju gulstas pienākums nodrošināt vienmērīgu un racionālu darba uzdevumu sadali starp darbiniekiem, kā arī regulāru kvalifikācijas celšanu katru gadu tiem darbiniekiem, kuri ikdienā strādā ar iemītniekiem⁸.

Turklāt katras institūcijas vadītājs ir tiesīgs sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma nodrošināšanai piesaistīt arī citus speciālistus, to realizējot atbilstoši iemītnieku vajadzībām un institūcijas rīcībā esošajiem finansiālajiem līdzekļiem.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Centra administrācijai būtu jāizvērtē esošo darbinieku skaitu un kompetenču sadalījumu, kas būtu atbilstošs esošo iemītnieku skaitam un viņu objektīvajām vajadzībām nepieciešamā sociālā pakalpojuma nodrošināšanai ilgtermiņā.

No cilvēktiesību viedokļa raugoties, Centrā esošo aprūpes darbinieku skaita trūkums nevar kalpot par tiesisku pamatojumu faktam, ka iemītniekiem paredzētie aprūpes pasākumi netiek nodrošināti normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un apjomā.

[6.2] Ņemot vērā vizītes laikā konstatēto, Tiesībsarga biroja pārstāvji bija snieguši mutiskas rekomendācijas:

1. **Centra administrācijai sadarbībā ar Aizkraukles novada pašvaldību** izvērtēt un nodrošināt Centrā esošo darbinieku skaitu un kompetenču sadalījumu, kas būtu

---

⁸ [Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 2.2. apakšpunkts un 2.3. apakšpunkts](#)

atbilstošs esošo iemītnieku skaitam un viņu objektīvajām vajadzībām nepieciešamo sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanai ilgtermiņā.

2. **Centra administrācijai** nodrošināt pastiprinātu kvalificēta sociālās aprūpes personāla uzraudzību pār jaunāko jeb palīgpersonālu, tādējādi gan veidojot komandu, kas ir institūcijas vadītāja pārziņā, gan arī sekmējot ne tikai ikdienas problēmu identificēšanu un risināšanu, bet arī īstenojot multidisciplināru pieeju, lai nodrošinātu kvalitatīvu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu sniegšanu ilgtermiņā.

[7] Papildus norādāms, ka Tiesībsarga biroja pārstāvju vizītes laikā sertificēta psihiatre L. Jorena bija sniegusi mutiskas rekomendācijas attiecībā uz Centra iemītniekiem piedāvāto ārstniecības pakalpojumu sniegšanu un to kvalitātes atbilstību Latvijas Republikā noteiktajai kārtībai:

1. **Centra administrācijai** pārskatīt esošo praksi attiecībā uz datu apkopošanu un uzglabāšanu par iemītniekiem tādā veidā, lai tā atbilstu noteiktai kārtībai par personu sensitīvo datu aizsardzību. (Centrā tiek aizpildīti un uzglabāti tāda rakstura dokumenti, kas satur visu iemītnieku sensitīvos datus un pēc savas būtības atbilst medicīniska rakstura dokumentācijai. Attiecīgi, Centrā esošie medicīniska rakstura dokumenti par iemītnieku veselības stāvokli neatbilst vienotai lietvedības sistēmai un personu sensitīvo datu aizsardzības principiem).

2. **Centra administrācijai** pārskatīt un pilnveidot esošo praksi attiecībā uz informācijas apkopošanu par visām aktuālajām izmaiņām par iemītnieku veselības stāvokli un viņu vajadzībām. (No Centrā esošajiem dokumentiem nav iespējams saņemt pilnvērtīgu priekšstatu par visiem notikumiem jautājumos par iemītnieku medicīniski būtiskiem notikumiem. Attiecīgi, nav iespējams secināt, vai Centrā sniegtie veselības aprūpes pakalpojumi ir vērsti uz ikviena iemītnieka individuālajām vajadzībām).

[8] Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums⁹ paredz, ka ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija ir sociālā institūcija, kas nodrošina personai, kura vecuma vai veselības stāvokļa dēļ nespēj sevi aprūpēt, mājokli, pilnu aprūpi un sociālo rehabilitāciju.

---

⁹ [Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma](#) 1. panta 6. punkts

Savukārt Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 4.2. un 4.3. apakšpunkts¹⁰ ikvienam sociālo pakalpojumu sniedzējam uzliek par pienākumu sociālo pakalpojumu satura un apjoma plānošanu un nodrošināšanu atbilstoši iemītņieka vajadzībām.

Vienlaikus minēto noteikumu 4.4. un 4.7. apakšpunkts paredz arī pienākumu nodrošināt iemītņieka ģimenes vai māsaimniecības locekļu iesaistīšanu sociālā pakalpojuma sniegšanas procesā (izņemot gadījumus, ja tas nav iemītņieka interesēs) un sociālo pakalpojumu sniedzēja ētikas principu ievērošanas pienākumu un darbību iemītņieka labākajās interesēs.

Lai nodrošinātu Centrā sniegtā sociālā pakalpojuma atbilstību cilvēktiesību standartiem un normatīvajā regulējumā noteiktajām obligātajām prasībām, lūdzu tās administrāciju līdz 2024. gada 15. februārim informēt tiesībsargu par:

- Tiesībsarga biroja darbinieku 2022. gada 13. decembra vizītes laikā sniegto mutisku rekomendāciju izpildi un līdz šim veiktajām darbībām to ieviešanai;
- Ekspertes ārstniecības jautājumos sertificētas psihiatres L. Jorenas mutiski sniegto rekomendāciju izpildi attiecībā uz Centra iemītņiekiem piedāvāto ārstniecības pakalpojumu sniegšanu un to kvalitātes atbilstību Latvijas Republikā noteiktajai kārtībai un arī pacientu tiesību ievērošanu un līdz šim veiktajām darbībām to ieviešanai;
- Labklājības ministrijas speciālistu sniegto ieteikumu izpildi un līdz šim veiktajām darbībām to ieviešanai pēc 2023. gada 12. un 13. februārī veiktās pārbaudes.

Pateicos par vizītes laikā sniegto informāciju un sadarbību ar Tiesībsarga biroja pārstāvjiem.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

---

¹⁰ [Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”](#)